

KNNV afdeling Apeldoorn

DE VIER JAARGETIJDEN

INHOUD

Voorwoord	<i>Gerrian Tacoma</i>	3
Voorjaar...	<i>Nina de Vries</i>	4
Kwartaalprogramma		5
Paddenstoelen en insecten, een vreemde combinatie?	<i>Carolien Londerman</i>	6
Vacatures		7
Kleine schorseneren op de Veluwe	<i>Menno Huizinga</i>	8
Zwanen in gemeentewapens	<i>Dick Baatenburg de Jong</i>	9
De Driehuizer beek en de Spreng	<i>Henk Weltje</i>	12
Ledenmutaties		15
KNNV boeken		16

Algemene informatie KNNV afdeling Apeldoorn		17

Foto's voorpagina Nina de Vries, opmaak: Nina de Vries

UITERSTE INLEVERDATUM KOPIJ 2026 – nr.3: 1 juni 2026

Lidmaatschap

Contributie per jaar (vanaf 2026):

Leden: € 40,00

Huisgenootleden € 21,00

Jeugdleden (jonger dan 31 jaar) € 18,00

Opgeven als lid van onze afdeling Apeldoorn bij Gerrian Tacoma, ledenadministratie@apeldoorn.knnv.nl of via de [website](#).

Opzeggen van het lidmaatschap kan uitsluitend schriftelijk of per e-mail (wordt definitief als dit per e-mail bevestigd is) en wel per 1 januari met een opzegtermijn van 1 maand (dus uiterlijk 30 november).

Betaling vóór 1 februari van het lopende jaar op IBAN rekeningnummer NL88 TRIO 0338 7457 34. ten name van KNNV, afd. Apeldoorn te Apeldoorn.

V Voorwoord van het bestuur

Gerrian Tacoma

De eerste tien dagen van het nieuwe jaar stonden voor mij in het teken van activiteiten die niet doorgingen vanwege de sneeuw, waaronder het zoeken naar eitjes van de sleedoornpage. Probeer maar eens een piepklein wit eitje te ontdekken op een besneeuwde tak. Er was dus sprake van overlast door de weersomstandigheden. Dat was aan de ene kant hinderlijk, maar aan de andere kant vond ik het ook wel leuk eindelijk weer eens een echte winter mee te maken.

Met de zoektocht naar eitjes is het uiteindelijk helemaal goed gekomen, er kwamen nog genoeg dagen waarop de weersomstandigheden wél gunstig waren. De sleedoornpage doet het erg goed in Apeldoorn, wat voor een belangrijk deel te danken is aan de inzet van de gemeente. Er worden regelmatig nieuwe sleedoorns aangeplant en er is ook aandacht voor nectarplanten. Dat deze Rode Lijst soort het zo goed doet in Apeldoorn is natuurlijk een mooie opsteker in een tijd waarin het op allerlei fronten niet goed gaat met de natuur.

Over de vacatures bij onze afdeling is ook positief nieuws te melden. Jacky Kroon neemt de coördinatie van de verkoop van boeken van de KNNV Uitgeverij op zich. Het is dus nu weer mogelijk om via de afdeling met korting KNNV-boeken te bestellen. Jacky heeft ook een kleine voorraad KNNV boeken thuis staan. Deze dienen als verkoopmateriaal op markten en tijdens lezingen, maar daar worden ze natuurlijk niet door alle leden gezien. Daarom is er nu ook een lijst met de boekenvoorraad op de website gezet. Alle informatie over het bestellen van boeken staat op pagina 16 in deze DVJ.

Erg fijn dat één van de vacatures is ingevuld, nu de rest nog. We hebben vooral dringend behoefte aan een voorzitter en een activiteitencoördinator. Bestuurslid zijn klinkt best zwaar, maar in de praktijk valt het wel mee. Je staat er niet alleen voor, je doet het samen met de andere bestuursleden. Tenminste, als die er zijn. In het afgelopen jaar hebben we gemerkt dat het een pittige klus is om met een beperkt bestuur de boel draaiende te houden. Het lukt ook niet volledig; er is vorig jaar geen ledendag geweest en ook de voorjaarslezing hebben we geschrapt. Dus denk er eens over na of je actief wilt worden als bestuurslid. Vind je een bestuursfunctie toch te zwaar, maar wil je wel af en toe de handen uit de mouwen steken, dan is de activiteitencommissie misschien wel wat voor je. Lees vooral de oproep op pagina 7 in deze DVJ eens goed door.

Inmiddels is het maart, de herinnering aan de sneeuw en gladheid van de eerste weken van 2026 begint wat te vervagen. Hoewel het begin januari wel zo voelde, gaat deze winter niet eens als streng de boeken in. Dat heeft natuurlijk mede te maken met de hoge temperaturen in de laatste week van februari. De insecten reageerden hier direct op. De eerste hommels kwamen uit winterslaap, blinde bijen foerageerden op de bloeiende krokussen en citroenvlinders vlogen volop rond. Al snel daarna volgde de volgende voorjaarssoort: op 3 maart hoorde ik mijn eerste tjiftjaf van dit jaar. En dit is nog maar het begin, in het voorjaar valt er voor de natuurliefhebber heel wat te genieten. Iedereen veel mooie waarnemingen gewenst.

Geniet van het voorjaar...

Foto's Nina de Vries

Als ik dit schrijf is het buiten grijs, maar wordt het wel wat warmer dan de voorgaande weken. Langzaam aan voel je dat het voorjaar gaat komen, gelukkig. De eerste katjes en bloesem verschijnt aan de bomen en daarmee ook de eerste nectarbronnen voor de vlinders die overwinterd hebben. Elk voorjaar weer ben ik blij met de eerste citroenvlinder, dagpauwoog of gehakkelde aurelia.

Gehakkelde aurelia op wilg

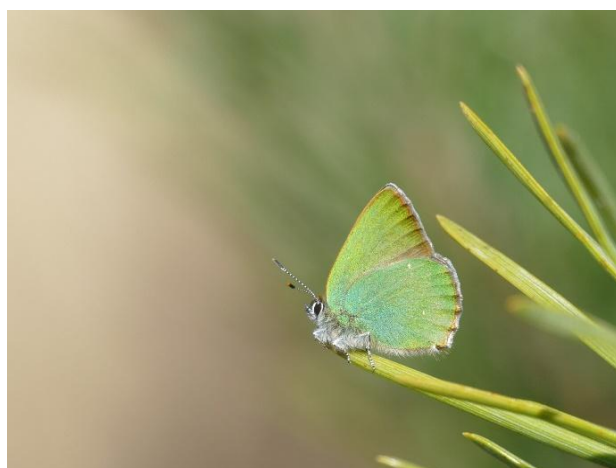
Grote vos op sleedoorn

Deze vlinders zijn vorig jaar uit de pop gekropen en hebben de winter doorgebracht op beschutte plekken, in schuurtjes of tussen (groenblijvende) struiken. Met de eerste zonnestralen en warmte komen ze tevoorschijn om nectar te drinken, te paren en voor het nageslacht te zorgen. Het loont dan ook om op mooie zonnige dagen de sleedoornstruwelen, waar we 's winters eitjes zoeken van de sleedoornpage, in het voorjaar langs te fietsen op zoek naar de eerste vlinders, of andere insecten.

Voor mij begint het vlinderseizoen pas echt, als ik de eerste pop-overwinteraars heb gezien. Met mooi vlinderweer, zonnetje, weinig wind, ga ik op zoek naar het groentje. De Tongerense heide of Hoog Buurlose heide is daar een geschikte plek voor. De mannetjes zitten vaak op de uitkijk op het eind van een tak in een den of jeneverbess. Ze zijn goed gecamoufleerd en je kunt ze zo voorbij lopen, als ze zich zelf niet verraden door op te vliegen. Meestal komen ze dan weer op het zelfde plekje terug, waardoor je ze even mooi kunt vastleggen. Vaak kom ik dan ook mijn eerste boomblauwtje van het jaar tegen.

Boomblauwtje

Groentje

En daarna kan het hard gaan, de eerste witjes, het oranjetipje, het landkaartje... En dan eind april, begin mei op naar de Hoge Veluwe, op zoek naar de eerste aardbeivlinder. Een zeldzame soort die daar, gelukkig, nog een redelijke populatie heeft. Het seizoen is nu echt begonnen! Ik heb er nu alweer zin in!

Klein koolwitje in narcissen in een plantsoen

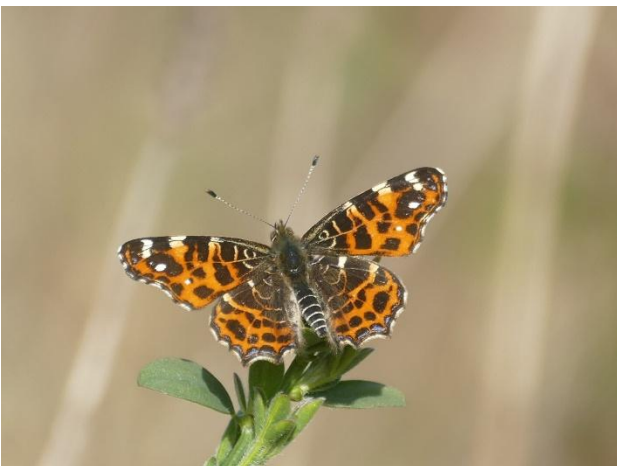
Klein geaderd witje, paring

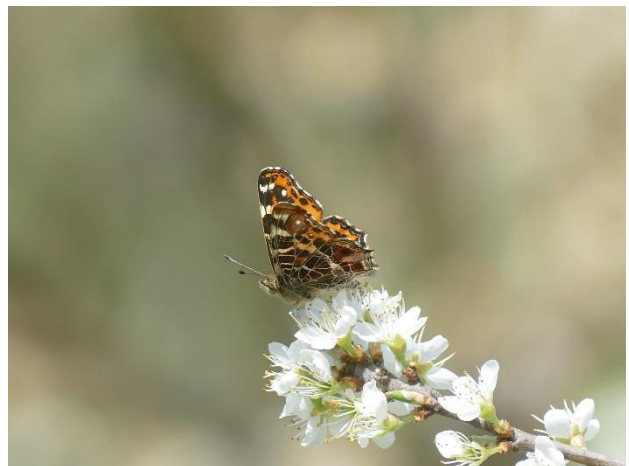
Oranjetipje op pinksterbloem

Aardbeivlinder

Landkaartje, voorjaarsvorm

Landkaartje

Foto's: Nina de Vries

Kwartaalprogramma

Door het ontbreken van een Activiteitencoördinator zijn er voorlopig geen werkgroepoverstijgende activiteiten.

Paddenstoelen en insecten, een vreemde combinatie? *Carolien Londerman*

In de herfst kijk ik graag naar paddenstoelen, in de zomer hebben insecten mijn belangstelling. Twee op zich staande activiteiten, zou je denken.

Kun je deze hobby's combineren? Zeker wel, er zijn insecten die hun hele levenscyclus afleggen op en rond een paddenstoel. De breedvoetvliegen behoren tot deze groep, zij houden er zelfs hun eigen "waard"zwam op na.

Een paar voorbeelden zijn: de honingzwambreedvoetvlieg, de elfenbankjesbreedvoet en de tonderzwambreedvoetvlieg, die op platte tonderzwammen leeft.

Platte tonderzwammen zien we genoeg op de oude beuken als we met de Paddenstoelenwerkgroep gaan inventariseren op de Veluwe. Soms zie je vreemde zwarte uitsteeksels op de witte onderkant van het vruchtlichaam. Hieraan kun je zien dat een vrouwtje tonderzwambreedvoetvlieg deze zwam heeft bezocht. Zij heeft haar eitjes afgezet op de paddenstoel. Wanneer de larfjes verschijnen, eten zij zich een weg naar binnen, via de onderkant van de zwam. Deze reageert hierop door zogenaamde tepelgallen aan te maken. De larfjes leven in de gal en eten het binnenste weefsel op.

Wanneer zij volgroeid zijn, knagen ze zich een weg naar buiten. Dan worden kleine gaatjes zichtbaar in de tepelgallen. De larven vallen op de grond en verpoppen in de bodem. De breedvoetvliegen zelf zie je niet zo gauw, maar hun aanwezigheid wel.

platte tonderzwambreedvoetvlieg

kleine elfenbankjesbreedvoetvlieg

Zelf heb ik een keer de kleine elfenbankjesbreedvoet op de foto kunnen zetten.

Mijn aandacht werd getrokken door een mooi getekend insect, bij een elfenbankje.

Later bleek het een breedvoetvlieg te zijn, die natuurlijk bij elfenbankjes verblijft.

Er is ook een kevertje met de naam: boletenzwartlijfje. Deze leeft op paddenstoelen die op bomen groeien, zoals de berkenzwam en de zwavelzwam. Dit in tegenstelling tot zijn naam. Boleten groeien op de grond, en niet op bomen.

Dit zwarte kevertje met 4 vage oranje vlekken, valt zeker op als hij op de oranje zwavelzwam zit. Zijn hele leven speelt zich af op deze zwam. Het vrouwtje zet de eitjes af op de zwam, de larven gaan al gangetjes etend door de zwam heen. Zij leven niet in een gal, zoals de tonderzwambreedvoetvlieg. Wanneer de larven volgroeid zijn, maken ze in het vrucht vlees van de zwam een popkamer, door deze uit te knagen. De volwassen kever komt hieruit tevoorschijn en leeft ook van het vruchtvlees van de zwavelzwam.

zwavelstam op boomstobbe

boletenzwartlijfje

Een andere zwamkever, is de viervlekschimmelvreter. Deze eet van twee walletjes.

Hij eet het vrucht vlees van zwammen op hout. Daar worden de eitjes weer op afgezet, en de larven eten ook van de zwam. Maar deze schimmelvreter leeft ook onder de schors van bomen. Deze bomen moeten wel zijn aangetast door een schimmel. Dan kan de viervlekschimmelvreter het aangetaste hout opeten. Wat iedereen weleens gezien heeft tijdens een wandeling in de herfst, zijn meerdere mestkevers in een opengebarsten aardappelbovist. De rijpe zwarte sporenmassa in de bovist zijn een waar feestmaal voor de kevers. Wanneer ze met een volle buik de bovist verlaten, verspreiden ze de sporen, die aan hun lijf en pootjes zitten.

Dat moet vast de bedoeling zijn geweest van de aardappelbovist. Ook in de natuur kan achter een krijgertje een bedoeling zitten. Alles heeft een reden.

viervlekschimmelvreter

aardappelbovist met mestkevers

Foto's:
Carolien
Londerman

V Vacatures

Gerrian Tacoma

Zoals jullie in het voorwoord en in het vorige nummer hebben kunnen lezen, zijn we op zoek naar diverse mensen die zich willen inzetten om de afdeling draaiende te houden.

Voorzitter

Sinds 17 maart 2025 zitten we dus zonder voorzitter. Als voorzitter ben je het aanspreekpunt van onze afdeling en geef je leiding aan de bestuursvergaderingen (6 – 8 keer per jaar) en de algemene ledenvergadering. Daarnaast vertegenwoordig je de afdeling in landelijke overleggen en ben je 1e contactpersoon voor zusterorganisaties en overige externe partijen.

Activiteitencoördinator

We zijn op zoek zijn naar een nieuwe activiteitencoördinator. Deze heeft de volgende taken:

- Organiseren van twee publiekslezingen per jaar
- Organiseren van de 'Leden voor leden' avond'
- Organiseren van de Ledendag
- Reserveren van ruimte voor werkgroepavonden, lezingen en vergaderingen
- Redactie De Vier Jaargetijden (DVJ) samen met de andere redactieleden. De werkgroepen leveren het grootste deel van de inhoud aan.

Leden voor de activiteitencommissie

Vele handen maken licht werk. Daarom is er grote behoefte aan nieuwe leden voor de activiteitencommissie, zodat de activiteitencoördinator niet alles alleen hoeft te doen. Samen met anderen iets organiseren is ook veel leuker dan in je eentje.

Kleine Schorseneren op de Veluwe

Menno Huizinga

Er groeien op de Veluwe verschillende kenmerkende soorten planten en een daarvan is de Kleine Schorseneer (*Scorzonera humilis*). Echter, de Kleine Schorseneer is zeer zeldzaam in Nederland geworden in Nederland. De plant komt nog op enkele plaatsen voor op de Veluwe (omgeving Radio Kootwijk en Asselsche Heide en op de Hoge Veluwe) en ook op één plaats in Drenthe (de Hondsrug). Kleine Schorseneren zijn te vinden op heischrale graslanden en in droge heiden op een iets mineraalrijkere bodem. Er moet wel worden gezegd dat de Kleine Schorseneer in Europa een bedreigde soort is. De soort staat niet voor niets op de Rode Lijst. Door habitat-verlies, veranderd landgebruik, intensivering van de landbouw en door stikstofdepositie gaat de soort in heel West-Europa achteruit. Daarom is extra aandacht en ook bescherming van deze soort hard nodig.

heidezegge

In het boek van Ton Deters "Planten Kijk en Wandelgids van Nederland" is een tocht beschreven over de Hoge Veluwe die ook voert over paden in het Deelense Veld. In de berm van deze paden is het vanaf eind april mogelijk Kleine Schorseneren bloeiend aan te treffen. De gele bloem lijkt op een Paardenbloem. Nu staan er, wellicht helaas, meer geel bloeiende composieten in de berm bijvoorbeeld het zeer algemene Gewoon Biggenkruid. Dus geef vooral de moed niet op na het zien van zo veel biggenkruiden.

Overigens is deze tocht ook eind maart zeer de moeite waard. In de berm zijn dan bloeiende Heidezegges (zie foto hiernaast) te vinden en staan de eerste Kleine Schorseneren wel al in knop net boven de grond. Wat dan goed valt te zien, zijn de grasachtige bladeren van de plant (zie foto). Dat houdt wel in, dat zonder bloemen of knoppen, Kleine Schorseneren bepaald niet gemakkelijk zijn te vinden in een grasachtige berm.

In het Engels heet de Kleine Schorseneer 'Viper's Grass'. Het Engelse 'Viper' is de vertaling van de Latijnse naam '*Scorzonera*'. *Scorzonera* komt uit het Spaans/Catalaans 'escorzon' dat 'giftige slang' betekent (de Nederlandse naam is een verbastering van de Latijnse naam). Er werd vroeger namelijk gedacht dat de wortel geneeskrachtig eigenschappen tegen slangenbeten bezat. Mocht u op de Hoge Veluwe of bij Kootwijk gebeten worden door een adder, ga dan niet op zoek naar een wortel van de Kleine Schorseneer. Ze zijn namelijk meer dan 40 cm lang en zitten zeer vast in de grond.

kleine schorseneer met knoppen

kleine schorseneer, bloeiend

De knoppen en de bloemhoofdjes van de Kleine Schorseneer - van composieten in het algemeen - worden door de reeën en herten zeer gewaardeerd als lekker hapje. Leden van de Plantenwerkgroep van de Hoge Veluwe zien regelmatig tijdens de inventarisatie van Kleine Schorseneer bloeistengels waarvan de bloem al is verorberd; dit tot verdriet van de ecologen van de Hoge Veluwe. Die hebben nu om een aantal planten grof gazen kooien gezet ter voorkoming van vraat, zodat er zaad kan worden gevormd om dat dan aan het Levend Archief beschikbaar te stellen.

Net voordat de corona-epidemie in 2020 uitbrak heb ik voor de vogelwerkgroep een presentatie gehouden over vogels in Nederlandse gemeentewapens. Ik vind het namelijk leuk om zaken over vogels uit te zoeken in combinatie met een historische terugblik.

In dit verhaal beperk ik me tot gemeentewapens in de provincie Gelderland. Dat is dicht bij huis en sluit aan bij wat de Ridders van Gelre altijd riepen: GELRE, GELRE!!!!

Gemeente	Vogel
Huissen, Lingewaard, Kesteren, Lede en Oudewaard	Zwaan
Arnhem, Nijmegen, Apeldoorn, Westervoort	Adelaar/Arend
Duiven	Duif
Gameren, Herwen en Aerdt	Papegaai
Gendringen	Gans
Nunspeet	Hert
Eibergen	Eieren
Ermelo	Pauw
Lingewaard, Vuren	Merlet

Gemeentewapens zorgen voor herkenbaarheid, continuïteit en identiteit. Bij het inventariseren ontdek ik wapens met diverse vogels waaronder een duif, papegaai, pauw, gans en zwaan. Vogels dragen uiteenlopende betekenissen. Een duif symboliseert vrede. Een pauw toont trots zijn veren. Een papegaai bootst na. Andere vogels uiten signalen van macht: Ik ben hier de baas. Historisch gezien heeft een zwaan meerdere betekenissen, net zoals in het plaatsje Huissen. Na Huissen stip ik tot slot de wapens van Lingewaard, Kesteren en Lede en Oudewaard aan.

Historie

In de heraldiek of wapenkunde wordt een zwaan vaak geassocieerd met gratie, schoonheid en adel. Het is een koninklijk wezen met belangrijke deugden waaronder loyaliteit, zuiverheid en rust.

Hugues de Fouilloy schrijft tussen 1130 en 1160 in zijn *De Avibus (The Book of Birds)*: "*De witheid van de zwaan is het symbool van de bekeerling*. De zwaan heeft een wit verenkleed maar een zwarte huid. Allegorisch betekent de witte kleur van het verenkleed het voorwendsel waaronder de zwarte huid verborgen is. Omdat de zonde van het vlees door verschillende voorwendsels wordt bedekt. Wanneer de zwaan op de rivier zwemt, houdt hij zijn nek rechtop, omdat de trotse man, bezoedeld door materiële bezittingen, zich verslikt in het hebben van vergankelijke goederen. Er wordt gezegd dat de zwaan in doodsangst een lied van immense zoetheid voortbrengt. Evenzo geniet de trotse aan het einde van zijn leven altijd van de zoetheid van deze wereld, en als hij sterft, herinnert hij zich zijn slechte daden. Maar als de zwaan van zijn besneeuwde verenkleed wordt beroofd, aan het spit wordt gelegd, wordt hij in de vlammen geroosterd. Evenzo wordt, eenmaal dood, de trotse rijke man, ontdaan van zijn aardse glorie, in de vlammen van de hel gegooid, waar hij zijn straf is, zodat hij die het laagste voedsel zocht, afdaalde naar de afgrond, voedsel wordt voor de vlammen."

In de middeleeuwse context staat de zwaan niet alleen voor zonde, waarheid, schuld en onschuld. Ook spelen knobbelzwanen in 'verheven' cultuurpatronen een rol. Het 'recht van zwanendrift' is een adellijk privilege met een feodaal gebruiksrecht op het houden en exploiteren van wilde knobbelzwanen of exclusieve sierwatervogels in park- en kasteeltuinen. Ooit was de zwaan dus een statussymbool en economische bron van inkomsten. Zwanenvlees was bovendien een delicatessen voor de rijken. Inmiddels is de vogel, het eerste exemplaar van de 737-800 vliegtuigseries krijgt de naam 'Zwaan', een bekend KLM marketingsymbool door een zeer succesvolle advertentiecampagne in de jaren negentig. In 1995 ontvangt KLM een Gouden Loekie voor de beste reclamefilm op de muziek van 'One day I'll fly away' (Randy Crawford). 'The best holidays begin with KLM'. Van vliedschaamte had toen nog niemand gehoord. Het woord bestond toen nog niet eens.

Zwanen pronken volop in de gemeentewapens van Huissen, Lingewaard, Kesteren en Lede en Oudewaard

Huissen

Oorspronkelijk is het familiewapen van de graven van Kleef rood met een witte zwaan. Huissen was een drostambt van Kleef. De witte zwaan is afkomstig van de zwaanridder Lohengrin. Zoon van graalkoning

Gemeentewapen van Huissen

De zwaanridder Lohengrin op een postkaart (rond 1900)

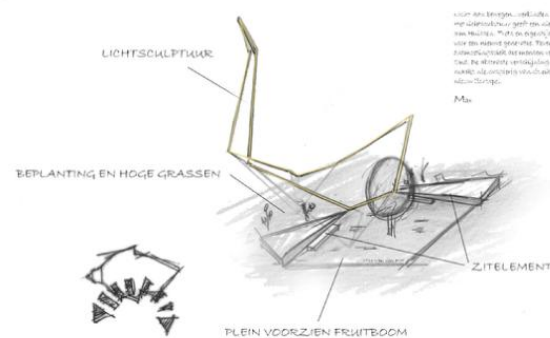

Gemeentewapen van Lingewaard

Parsival. Inspiratiebron voor Richard Wagners opera en het 19e eeuwse slot Neuschwanstein van Koning Lodewijk II van Beieren. Lohengrin is een sage over een held of raadselachtige ridder die in een bootje, getrokken door een knobbelswaan, aankomt in Kleef. *) De stoere ridder verdedigt uiteraard met succes de eer van de gravin van Kleef. Ze trouwen en wonen samen in het kasteel met de toepasselijke naam Zwanenburcht. De kleuren rood wit zijn de traditionele kleuren die Kleefse steden in die tijd voeren. Tot 1816 was Huissen onderdeel van Pruisen.

Het indrukwekkende Lohengrin verhaal blijft zich transformeren. In het vijfenzeventigste Suske en Wiske stripverhaal 'De briesende bruid' wordt Tante Sidonia verliefd op een zwaanridder. Ze vraagt zijn naam alvorens ze gaan trouwen. Maar net als in de legende verlaat de zwaanridder haar omdat niemand hem ooit naar zijn herkomst mag vragen.

Inmiddels is de zwaan een kenmerkend en niet meer weg te denken stadssymbool en belangrijk cultureel erfgoed van Huissen geworden. Op het marktplein in het centrum van de stad staat 'De Kraonige Zwaan'. Een gestileerde bronzen sculptuur uit 1977 van kunstenaar Kees Berendsen. De indrukwekkende abstracte 'Huessense Zwaan' schittert op een grasveld naast de rotonde Stadswal-Molsweg. Het door origami geïnspireerde lichtkunstwerk dient als prachtige entree voor het stadje. Kunstenaar Max van den Hof omschrijft zijn ontwerp en beeldmerk als een moderne, eigentijdse interpretatie van de zwaan.

Huessense Zwaan ontwerp Max van den Hof

De 'Kraonige Zwaan' op het marktplein

Lichtsculptuur Max van den Hof

Tijdens het carnaval transformeert Huissen in 't Zwaonenès'. In het oosten van Huissen ligt een groot open water met de toepasselijke naam Zwanewater of Zwanenbad. Tot slot is er ook nog een gezinshuis de Zwaan. Samengevat verbindt de zwaan verleden, heden en de toekomst in Huissen.

Lingewaard

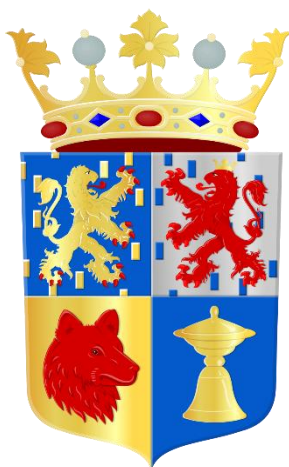
De gemeente Huissen is sinds 2001, met Bommel en Gendt, samengevoegd tot de nieuwe gemeente Lingewaard. Het wapen Lingewaard bestaat uit een gaffelsgewijs gedeeld schild met daarop de gecombineerde wapens van de drie voormalige gemeenten.

"Het wapen is gaffelsgewijs in drieën gedeeld. Boven in zilver drie schaaktorens van zilver. De schaakstukken hebben als bijnaam bommels; rechts in keel een omgewende zwaan van zilver; links in azuur een burcht van goud, bestaande uit een gekanteeld poortgebouw, dat uit de schildvoet en de zijanten komt, een puntgevel, waarachter een gekanteelde toren oprijst en twee met punttaken gedekte zijtorens. Het schild gedekt door een gouden kroon van drie bladeren en twee parels."

Kesteren

Het wapen van Kesteren

Het wapen van Neder-Betuwe

Het wapen van Kesteren is gevierendeeld of gecarteleerd. Kwartieren, vierdelen of carteleren is het vermeerderen van een wapenschild met een extra veld. Een kwartier is een vlak op een wapenschild dat een kwart (een vierde deel) ervan omvat.

I in azuur een dubbelnap van goud;
II in sinopel een zwaan van zilver, gebekt van keel, zwemmend op een donkergeschadwd water van de eerste kleur;
III in goud een aanzierende wolfskop van keel;
IV in azuur een dubbelstaartige gekroonde leeuw van goud, getongd en geklauwd van keel.
Het schild gedekt met een gouden gravenkroon van drie bladeren en twee paarlen.

Op 1 januari 2002 worden Kesteren, Dodewaard en Echteld samengevoegd. De naam veranderd op 1 april 2003 in Neder-Betuwe. Elementen van het wapen van Kesteren worden overgenomen maar

de zwaan verdwijnt in het nieuwe wapen van Neder-Betuwe. De dorpen IJzendoorn, Ochten en Opheusden vallen inmiddels ook onder de gemeente Neder-Betuwe.

Lede en Oudewaard

Het wapen van Lede en Oudewaard

Lede en Oudewaard viel sinds 1822 onder de gemeente Kesteren en valt nu, net als Kesteren, onder de gemeente Neder-Betuwe. De zwaan symboliseert de verbondenheid met de heren van Kleef en de van Arkels. Maar volgens anderen stelt de zwaan de Griekse god Zeus voor. Hij werd verliefd op godin Leda, veranderde in een zwaan en overmeesterde haar. Mythologische verhalen blijven ons, net als sierlijke knobbelzwanen (*Cygnus olor*), fascineren. De watervogels hebben een aanloop nodig om te vliegen. Tijdens hun vlucht met trage, krachtige vleugelslagen hebben ze hun nek uitgestrekt. De vleugels brengen een laag zingend en soms fluitend geluid voort. Contactgeluiden zijn in familieverband te horen. Zodra een nest gevaar loopt gaan ze grommen, gorgelen, blazen, knorren of sissen. Via grondelen vergaren ze plantaardig voedsel. Ze kunnen een

lengte van 140 tot 160 cm en een spanwijdte van 2,40 meter bereiken.

*) Antwerpen, Nijmegen, Boulogne-sur-Mer en Tongeren zeggen dat dit verhaal zich ook in hun stad heeft afgespeeld.

Bronnen:

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Heraldiek>

<https://muziekinreclames.nl/klm-zwanen-commercial-1995-liedje/>

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Huissen>

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Lohengrin>

https://nl.wikipedia.org/wiki/Wapen_van_Lingewaard

Leonardo da Vinci's Leda en de Zwaan

De Driehuizerbeek en De Spreng

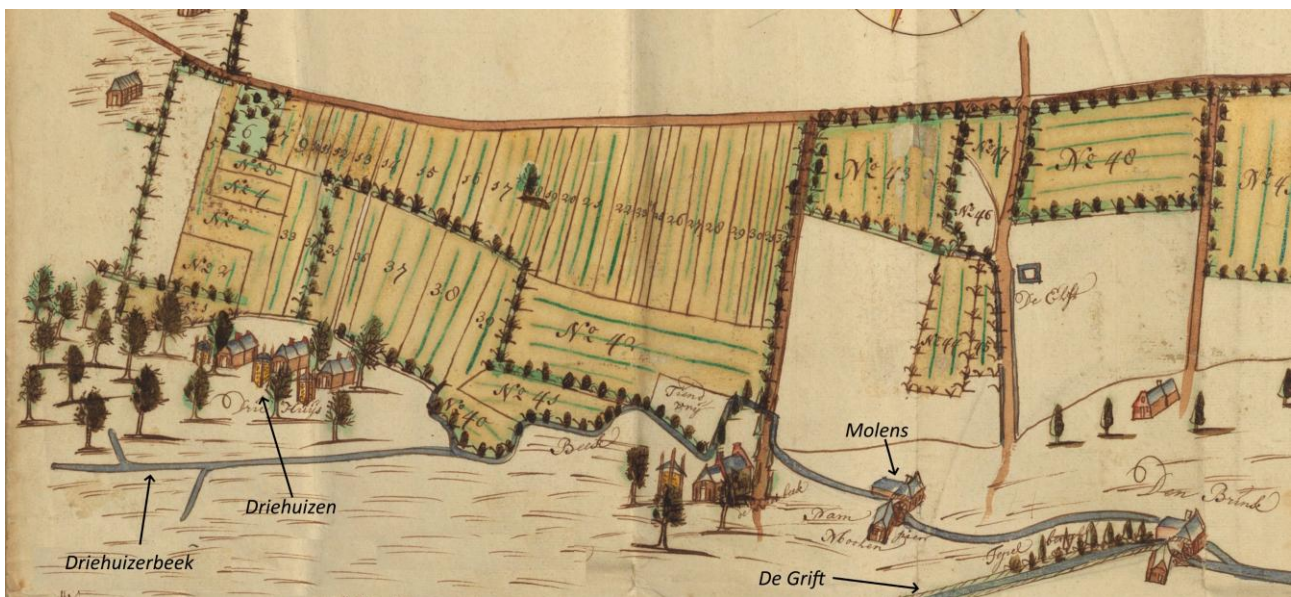
Henk Weltje

De Driehuizerbeek is één van de 18 sprengbeken die op het grondgebied van Apeldoorn op de Grift uitkomen.

Zij is gegraven om water te leveren voor het rad van de papiermolen 't Slop. In 1708 waren er twee molengebouwen. Het gebouw op de noordelijke oever werd in 1892 wasserij en brandde in 1931 af. De papiermolen op de zuidelijke oever werd in 1857 omgebouwd tot korenmolen. Later werd hij een smederij en koper-gieterij. Ook dit bedrijf is daarna afgebroken.

De plek waar de beek ontspringt heette van ouds "het Slop" of ook wel "Slob". Vandaar dat meestal gesproken werd over de "molens van het Slop", terwijl de molenbeek bekend was onder de naam "beek van het Slop". Het woord slop komt waarschijnlijk uit het woord slob (=modder) en dat duidt op een drassig en nat gebied.

De afgelopen jaren is er veel verbeterd aan deze beek in het kader van het beekherstelprogramma in Apeldoorn. De tot dusver herstellende beken zijn het resultaat van een mooie samenwerking van de Gemeente en het Waterschap Vallei en Veluwe.

Figuratieve tienden (belasting) kaart uit 1708 van Broekhuysen

bron: Coda

Op de kaart uit 1708 zien we al drie sprengkoppen. Dat de beek later de Driehuizerbeek genoemd werd zal geen verrassing zijn want op het kaartje zien we een buurtschap met inderdaad 3 huizen of hofsteden.

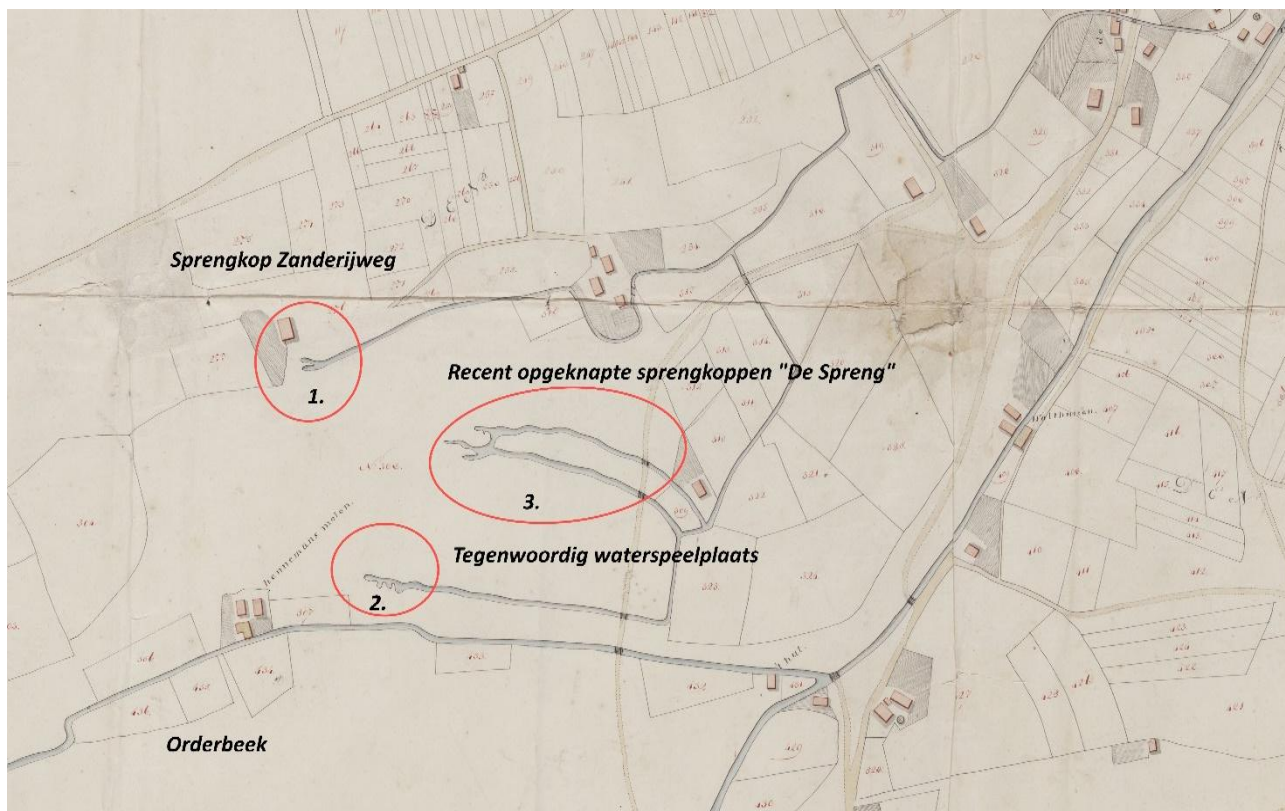
Op een kaart uit 1811 zien we wat meer details over de locatie van de sprengkoppen.

In totaal waren er 4 sprengkoppen, die waarschijnlijk allemaal in dezelfde periode, aan het begin van de 17e eeuw, gegraven zijn. De waarschijnlijk oudste sprengkop (1) is te vinden op de hoek van de Zanderijweg en de Swiftstraat en loopt aan de rand van het voormalige Sparta-terrein in de richting van de woontoren Sparta Luce. Het pad langs de beek deed lang dienst als kerkepad vanuit de westelijk gelegen buurtschap Orden en ook vanuit Driehuizen. Het pad leidde via de Mariastraat naar de voormalige Mariakerk die tot 1843 op het huidige Raadhuisplein stond.

Een andere sprengkop (2) ligt in de Zanderijweg. De oorspronkelijke beekbedding vanaf deze sprengkop bestaat niet meer. De Orderbeek die iets zuidelijker van deze sprengkop lag is omstreeks 2014 gereconstrueerd. Eigenlijk loopt de hernieuwde Orderbeek op deze oude bedding van de Driehuizerbeek. De oude bedding van de Orderbeek zoals op de kaart uit 1811 te zien is, is vanaf circa 1950 overkluisd. Boven die overkluizing waren inmiddels huizen gebouwd. Daarom is de nieuwe herstellende loop van de Orderbeek maar iets noordelijker gegraven.

Op de plek van de sprengkop (2) is nu een bijzonder leuke waterspeelplaats aangelegd waarbij, met verschillende soorten pomp, water uit de sprengkop gepompt kan worden.

De resterende twee oorspronkelijke sprengkoppen (3) liggen achter het Christelijk Lyceum aan de Blekersweg.

Verpondingskaart Apeldoorn uit 1811

De waterspeelplaats aan de Zanderijweg
Foto: Henk Weltje

Christelijk Lyceum aan de Blekersweg
Foto: Henk Weltje

Op 19 januari 2026 werd eindelijk het laatste gedeelte van het renovatieproject van de Driehuizerbeek afgerond en werden vele betrokkenen en buurtbewoners voor de opening uitgenodigd.

"Met het herstel van de Driehuizerspreng is de beek weer zichtbaar en beleefbaar gemaakt en is ruimte gecreëerd voor natuurontwikkeling, waterberging en cultuurhistorie. Dit draagt bij aan een groenere en klimaatbestendige leefomgeving."

De situatie na de renovatie is op het overzichtskaartje goed te zien. Met blauw is de oude zuidelijke nog aanwezige beekloop ingetekend. In rood de weer herstellende verloren beekloop. Het van noord naar zuid lopende (met bochtjes aangegeven) beekloopje is een noodgedwongen ingreep om het water vanuit de noordelijke beekloop af te voeren naar de zuidelijke beekloop.

De zuidelijke kop en de watervoerende tak waren nog aanwezig en heeft ooit de naam De Spreng gekregen. Zij mondt uit in een nog steeds overkluisd gedeelte van de Orderbeek bij de straat de Koningslijn.

De herstelde situatie achter het Christelijk Lyceum aan de Blekersweg.

*In de beek staat een oude wilg
Foto: Henk Weltje 2015*

*Een pijp onder de wilg had voor waterafvoer
moeten zorgen foto: Henk Weltje 2015*

*Na de renovatie is er voor gekozen om een duiker
om de wilg te leiden
Foto: Henk Weltje 2026*

*De zuidelijke sprengkop is helemaal
schoongemaakt en voert goed water af
Foto: Henk Weltje 2026*

Langs de beekbeschoeiing zien we al (rode) kwel en in de beek het bijzondere bacterievlies
Foto: Henk Weltje 2026

De noordelijke tak voert helaas geen water uit een sprengkop
Foto: Henk Weltje 2026

Tussen de noordelijke en zuidelijke beek is deze oplossing bedacht om water af te voeren. Links zien we de bomen op de plek van de sprengkop van de noordelijke beekloop.
Foto: Henk Weltje 2026

De oorspronkelijke sprengkop ligt onder een aantal inmiddels beschermde grote bomen. Dus zal de noordelijke beekloop het met kwel en regenwater moeten doen. In de verte zien we overigens ook nog veel oude bomen. Daardoor kon deze beekloop niet met de overkluisde Orderbeek aangesloten worden.

Het gebied is op het moment van de opening nog erg kaal. De werkzaamheden zijn echter al begonnen om gras te zaaien, boompjes te planten en als parkje en speelgebied in te richten.

Op 9 maart 2026 heeft de KNNV werkgroep Sprengen en Beken een excursie in en om dit gebied georganiseerd.

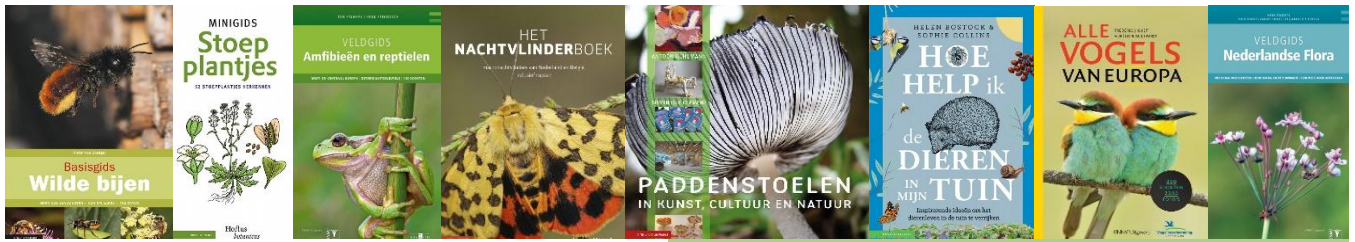
Ledenmutaties

nieuw

Jacky Kroon (iwg)
Chantal Meijerink (vwg)
Siefko Spaan (S&B)
Albert Bongers (S&B)

overleden

Mw. J. G. van Deventer

KNNV Uitgeverij

Jacky Kroon

Boeken van de KNNV Uitgeverij

Wil je een boek aanschaffen bij de KNNV Uitgeverij? Bestel dit dan via onze afdeling, dat heeft voordelen voor jezelf en voor onze afdeling.

- Je krijgt de boeken voor de ledenprijs (10% korting)
- Je betaalt geen verzend- en of administratiekosten
- Als de boeken binnen zijn, krijg je bericht over de bezorging of het afhalen van de bestelling
- Betaling per bank bij levering
- En ... de afdeling Apeldoorn wordt er ook nog financieel sterker van.

Kijk op de website www.knnvuitgeverij.nl voor een overzicht van alle boeken en volg periodiek de e-mails met boekennieuws.

Bestellen kan bij Jacky Kroon:

danskroon@hotmail.com

Het kan gebeuren dat de bestelde boeken enige levertijd hebben, omdat gratis verzending door de uitgeverij afhankelijk is van hoeveel boeken er op onze bestellijst staan. Bestel daarom wel tijdig.

OUDE BOEKEN SERVICE

Oude boeken service

Wat doet u met die mooie maar wellicht oude natuurboeken die u niet meer leest? Zonde om ze weg te gooien. De OUDE BOEKEN SERVICE helpt je om een KNNV-lid te vinden die jouw mooie boeken wil overnemen.

Wil je boeken aanbieden?

Neem contact op met Jan Kerseboom, tel. 055-5338323 of e-mail j.kerseboom6@chello.nl. Overleg met hem wanneer de boeken bij hem gebracht kunnen worden. Hij maakt een lijst van alle titels en bepaalt de prijs. Tijdens lezingen en op natuurmarkten, waar wij als afdeling aan meedoen, worden de boeken aangeboden. De opbrengst is voor onze eigen afdeling.

Wil je boeken overnemen?

Bijgevoegd is een PDF-document met beschikbare boeken. Geef het volgnummer van het boek (kolom D) en de titel door aan Jan. Hij legt dan het boek klaar en maakt een afspraak. Je kunt dan het boek bekijken.

Wat gebeurt er met de onverkoopbare boeken?

Wanneer de boeken binnen 1 jaar niet verkocht zijn dan worden ze afgestaan aan de landelijke KNNV. Zij verkopen dan onze overgebleven boeken en de opbrengst is voor de landelijke KNNV.

<https://apeldoorn.knnv.nl/boeken/>

Algemene informatie KNNV afdeling Apeldoorn

Doel van de KNNV is het verbreiden van de kennis van de natuur in de ruimste zin van het woord en meewerken aan de bescherming van natuur en landschap door het voeren of steunen van acties, die hierop gericht zijn. De afdeling Apeldoorn van de KNNV is opgericht op 16 december 1911.

Afdeling Apeldoorn heeft een Insecten-, Paddenstoelen-, Planten-, Vogelwerkgroep en een Werkgroep Sprengen en Beken. Iedere werkgroep organiseert excursies en lezingen. Deze worden als regel in de algemene agenda opgenomen. Alle leden en huisgenootleden van de afdeling mogen aan deze activiteiten deelnemen.

De bijeenkomsten zijn op dinsdagavond volgens onderstaand schema.

Locatie: Natuurbibliotheek, Spadelaan 8, Apeldoorn, behalve de Vogelwerkgroep. Vanaf oktober 2025 zit de vwg in Het Bolwerk, Ravelijn 55, Apeldoorn

Vwg	Plwg	Iwg	Pawg	WgS&B
1e dinsdag	2e dinsdag	3e dinsdag	4e dinsdag	
van de maand	van de maand	van de maand	van de maand	

Voor aanvangstijdstip en over wat de werkgroepen doen, kunt u informatie krijgen bij onderstaande werkgroepcoördinatoren en op de [afdelingswebsite](#).

Bestuur

Voorzitter	Vacature		
Secretaris	Evelien Schermer	055-533 6273	secretaris@apeldoorn.knnv.nl
Penningmeester / Ledenadministrateur	Gerrian Tacoma	055-534 0943	penningmeester@apeldoorn.knnv.nl ledenadministratie@apeldoorn.knnv.nl
Activiteitencoördinator	Vacature		

Werkgroepcoördinatoren

Insecten	Koos Middelkamp	055-366 7693	midt@planet.nl
Paddenstoelen	vacant		
Planten	Marchien van Looij Jacob Ruijter Jan Hof	055-355 0149 06-2217 241	planten@apeldoorn.knnv.nl
Vogels	Paul Vermeulen Evelien Schermer Hans Coppens	06-5181 5440 055-533 6273 0643129217	paul.vermeulen@hetnet.nl (avonden) evelienschermer@hetnet.nl (admin) jjm.coppens@icloud.com (excursies)
Sprengen en Beken	Henk Weltje	06 4596 1727	henk.weltje@telfort.nl

Commissies en overige adressen

Activiteitencommissie	Vacature		
De Vier Jaargetijden Redactie	Hans Coppens Ineke Klaver Nina de Vries (opmaak)	06-4312 9217 055-541 2107 06-8194 1222	redactie@apeldoorn.knnv.nl
Boekenverkoop	nieuwe boeken: Jacky Kroon tweedehands boeken: Jan Kerseboom		danskroon@hotmail.com j.kerseboom6@chello.nl
Webmaster	Hans Coppens	06-4312 9217	webmaster@apeldoorn.knnv.nl